

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย

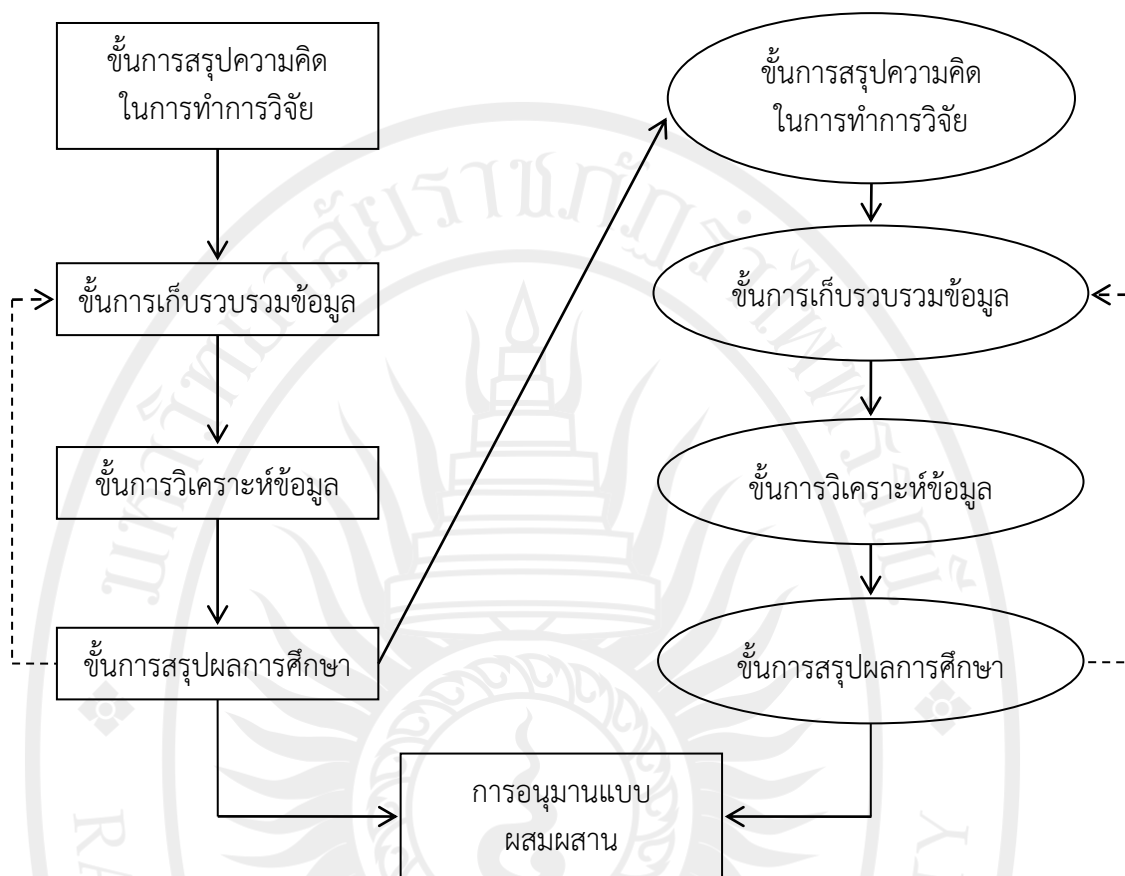
การศึกษาเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของทุนชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้วนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีรายละเอียดการศึกษาไว้เพื่อตอบคำถามวิจัยหลักที่ว่า ทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้วมีอะไรบ้าง และการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยทุนชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้วเป็นอย่างไร เพื่อให้สามารถนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในสี่ประเด็น คือ ประเด็นแรก การศึกษาทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้วว่าในปัจจุบันนั้นจังหวัดสระแก้วมีทุนชุมชนอันประกอบไปด้วยทุนทางเศรษฐกิจ ทุนมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมและทุนทางสิ่งแวดล้อม ว่ามีทุนประเภทใดยังคงดำรงอยู่บ้าง ประเด็นที่สอง เป็นการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ว่าความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับใด ประเด็นที่สาม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของทุนชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ว่ามีปัจจัยหรือทุนชุมชนใดที่มีอิทธิพลต่อกันหรือมีความสัมพันธ์กันกับความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และประเด็นที่สี่ การนำเสนอตัวแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ว่าทุนชุมชนประเภทต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว นั้น ยังคงมีพลังที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ต่อไปหรือไม่อย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยกำหนดหัวข้อการดำเนินวิธีการวิจัยในบทที่ 3 ไว้ 2 กระบวนการ ดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย (Research Methods)

3.2 เทคนิคในการวิจัย (Research Technique)

3.1 วิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในที่นี้ใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ ในแบบรับลูกต่อกัน (Sequential Mixed Designs) การออกแบบวิจัยเชิงผสมผสานแบบรับลูกต่อกันนั้นเป็นการผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามลำดับเวลา กล่าวคือ ปัญหาวิจัยหรือกระบวนการทำวิจัยในรูปแบบหนึ่ง เช่น การวิจัยเชิงปริมาณเกิดขึ้นจากการทำวิจัยอีกรูปแบบหนึ่งที่ตามมา ก่อน เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพในการออกแบบรับลูกต่อกันจะพบว่า คำถามวิจัยมีความผูกพันซึ่งกันและกัน และอาจจะช่วยทำให้ผลการศึกษาที่มีความกระจ่างขึ้น ดังปรากฏแบบวิจัยในภาพที่ 3.1

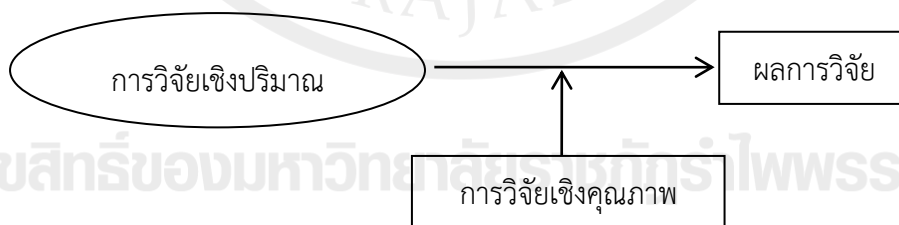

ภาพที่ 3.1 การวิจัยผสมผสานแบบตามแบบรับลูกต่อกัน

ที่มา : Teddie and Tashakkori, 2009 : 154

การออกแบบเชิงผสมผสานแบบรับลูกต่อกันสามารถพัฒนากลยุทธ์เป็นรูปแบบย่อย ๆ ได้หลายรูปแบบด้วยกันในที่นี้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบย่อยของการผสมผสานแบบรับลูกต่อกัน (Teddie and Tashakkori, 1998 : 49) ได้แก่

การใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ภาพที่ 3.2 การใช้วิธีผลการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อเสริมการวิจัยเชิงคุณภาพ

ที่มา : Teddie and Tashakkori, 2009 : 49

การใช้กลยุทธ์การใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีการเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เกิดขึ้นเมื่อมีการทำวิจัยเชิงสำรวจที่ให้ผลวิเคราะห์ในเชิงปริมาณแต่ยังไม่สามารถที่จะวิเคราะห์หาเหตุได้ ดังนั้นจึงต้องใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อแสวงหาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปัจจัยนั้น ๆ ดังเช่น ในกรณีการสำรวจว่าทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว มีอะไรบ้าง และการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยทุนชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างไร เราสามารถใช้การสำรวจในเชิงปริมาณเพื่อสรุปถึงระดับความความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในระดับต่าง ๆ แต่ไม่สามารถที่จะใช้การสำรวจดังกล่าวมาถามประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้แล้ว ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สื่อสารผ่านแบบสอบถามเป็นการให้ความเห็นในมิติที่กว้าง ซึ่งถ้าหากจำเป็นที่จะต้องลงลึกในรายละเอียดที่เป็นเรื่องของคนที่ต้องรู้แจ้งเห็นจริงเสมอที่ประชาชนทั่วไปไม่มีโอกาสได้รับรู้ ดังนั้นในการศึกษาทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ อันรวมไปถึงการประยุกต์ใช้ทุนชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กับพื้นที่ในกรณีศึกษาครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-information) ซึ่งรู้เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาเป็นไปของจังหวัดสระแก้ว อีกทั้งมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับทุนต่าง ๆ ของชุมชนสระแก้วได้เป็นอย่างดี

ในส่วนวิธีการวิจัยในชุมชนนี้ จะใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการวิจัยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยที่ในการวิจัยนี้เป็นวิธีวิทยาในการแสวงหาความรู้ใหม่ (Originality) ซึ่งต้องตั้งอยู่บนฐานความจริงที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) เสมอ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามวิจัยหลักที่ว่า ทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว มีอะไรบ้าง และการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยทุนชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างไร

3.2 เทคนิคในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนกับการดำรงอยู่ของทุนชุมชน รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนชุมชนที่ดำรงอยู่กับเข้มแข็งของชุมชน และการประยุกต์ใช้ทุนชุมชนสำหรับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ในกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อดำเนินไปสู่การตอบคำถามวิจัยหลักได้อย่างสมเหตุสมผล และตั้งอยู่บนฐานความจริงที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

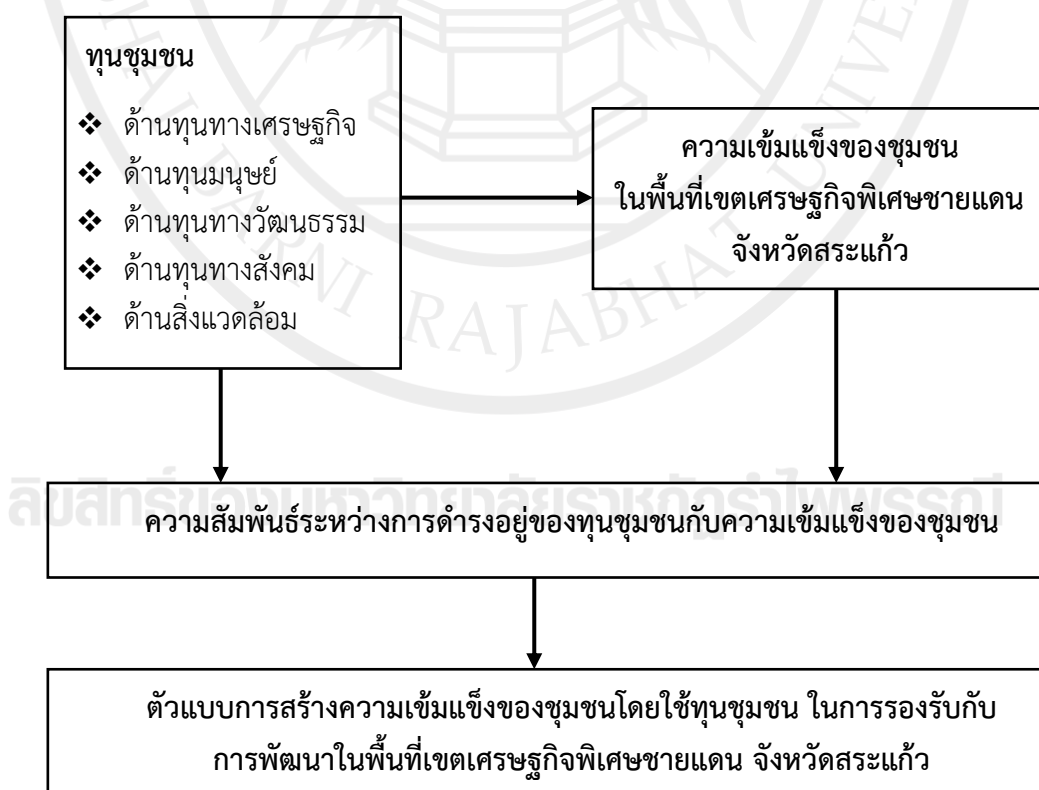
ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ประชากรที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ด้วยวิธีการลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับข้อมูลผู้วิจัยได้ลงสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ อันจะนำไปสู่การทราบถึงระดับทุนชุมชนที่ยังดำรงอยู่รวมถึงทราบถึงรายละเอียดลักษณะ รูปแบบและวิธีการใช้ทุนชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ด้วยวิธีการลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับข้อมูลผู้วิจัยได้ลงสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ อันนำไปสู่การทราบถึงระดับเข้มแข็งของชุมชนและทราบถึงรายละเอียด ลักษณะรูปแบบ และกระบวนการของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของทุนชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ประชากรที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณทางสถิติ และอาศัยอาศัยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของทุนชุมชนที่ยังดำรงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยสถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของทุนชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อนำเสนอตัวแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการรองรับกับการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ตัวแทนของชุมชนในภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วยผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐบาล ตัวแทนภาคเอกชน ตัวแทนภาคการศึกษา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงรูปแบบและวิธีการใช้ทุนชุมชนสำหรับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อบริการและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของสระแก้ว อันนำไปสู่การเกิดตัวแบบการสร้างความเข้มแข็งของทุนชุมชน ในการรองรับกับการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยมีกรอบการดำเนินงานวิจัยดังนี้

กรอบการดำเนินงานวิจัย

3.2.1 วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีเก็บข้อมูล	ผลลัพธ์
เพื่อศึกษาทุนชุมชนที่ดำรงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว	ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14,654 คน	<u>ตำบลท่าข้าม</u> จำนวน 47 คน <u>ตำบลบ้านด่าน</u> จำนวน 77 คน <u>ตำบลป่าไร่</u> จำนวน 180 คน <u>ตำบลผักขะ</u> จำนวน 71 คน <u>เชิงคุณภาพ</u> ผู้รู้ในชุมชน จำนวน 8 ราย	1. การลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากบททวนเอกสารแนวคิดและทฤษฎี 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นทุนที่ดำรงอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย	1. ทราบถึงระดับของทุนชุมชนที่ยังดำรงอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว 2. ทราบถึงข้อมูลของทุนชุมชนที่ยังดำรงอยู่ อันเป็นข้อเท็จจริงจากกลุ่มตัวอย่าง และทราบถึงรายละเอียดลักษณะรูปแบบ และวิธีการใช้ทุนของชุมชน
เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว	ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14,654 คน	<u>ตำบลท่าข้าม</u> จำนวน 47 คน <u>ตำบลบ้านด่าน</u> จำนวน 77 คน <u>ตำบลป่าไร่</u> จำนวน 180 คน <u>ตำบลผักขะ</u> จำนวน 71 คน <u>เชิงคุณภาพ</u> ผู้รู้ในชุมชน จำนวน 8 ราย	1. การลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากบททวนเอกสารแนวคิดและทฤษฎี 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย	1. ทราบถึงระดับเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว 2. ทราบข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอันเป็นข้อเท็จจริงจากกลุ่มตัวอย่าง และทราบถึงรายละเอียดลักษณะรูปแบบ และกระบวนการของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการ	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณทางสถิติ	ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยกลุ่มตัวอย่าง	1. อาศัยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS ใน	ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่

วัตถุประสงค์	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีเก็บข้อมูล	ผลลัพธ์
ดำรงอยู่ของทุนชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว			การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 2. วิเคราะห์สัมประสิทธิ์ แบบเพียร์สัน	ของทุนชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว
เพื่อนำเสนอตัวแบบการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน ในการรองรับกับการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว	ตัวแทนของชุมชนในภาคส่วนต่าง ๆ	ผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน ตัวแทน ภาครัฐบาล ตัวแทน ภาคเอกชน ตัวแทนภาคการศึกษา	การสนทนากลุ่มถึงประเด็นรูปแบบและวิธีการใช้ทุนชุมชนสำหรับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อรองรับพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของสระแก้ว	เกิดตัวแบบการสร้าง ความเข้มแข็งของทุนชุมชน ในการรองรับกับการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

สำหรับเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้แนวคิดการวิจัยแบบผสมผสานในนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบูรณาการ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสำรวจร่วมกันดังนี้

3.2.2 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สำหรับการใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้เพื่อการตอบวัตถุประสงค์วิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยอาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบหลากหลาย และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จนถึง ธันวาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งมีรายละเอียดในกระบวนการดังกล่าว 4 วิธีการ ได้แก่

วิธีการที่ 1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยอาศัยแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) ซึ่งนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจทุนชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้วอย่างละเอียด กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์มีจำนวน 8 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารชุมชน จำนวน 3 ท่าน ผู้นำ

ชุมชน จำนวน 2 ท่าน ปราชญ์ชุมชน จำนวน 1 ท่าน และประชาชนที่เป็นผู้อาวุโส จำนวน 2 ท่าน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

โดยแบบสัมภาษณ์จะถูกออกแบบและได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น รูปแบบของทุนชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยจะดำเนินการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและบันทึกเสียงเพื่อนำมาถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพร่วมกับการจดบันทึกข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับทุนชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ขณะเดียวกันในส่วนของการเสนอแนะในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ทุนชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแบบการพัฒนาความเข้มแข็งของทุนชุมชน เพื่อการรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในวันที่ 6 ธันวาคม 2567 เวลา 15.00 น. ถึง 17.30 น. ภายใต้คำถามที่ว่า เราจะมีวิธีการอย่างไรให้ทุนชุมชนของเรามีความเข้มแข็ง โดยมีผู้เข้าร่วมพัฒนาโมเดล จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย 1. รองนายกเทศมนตรี ตำบลบ้านด่าน 2. เลขานายกเทศมนตรี ตำบลป่าไร่ 3. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำบลท่าข้าม 4. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสุขมงคล หมู่ที่ 7 ฝ่ายปกครองตำบลบ้านด่าน 5. ผู้ใหญ่บ้านสุขมงคล หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านด่าน

วิธีการที่ 2 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยอาศัยแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนหนึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนที่เข้มงวดและครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้สะท้อนความเป็นจริงและนำไปสู่ผลการวิจัยที่มีคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากการถอดเทปข้อมูลเสียงที่บันทึกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 8 ท่านอย่างละเอียด และทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อความที่ถอดเทปอย่างรอบคอบ โดยเปรียบเทียบกับเสียงต้นฉบับ เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีข้อมูลใดถูกบิดเบือนหรือตกหล่น จากนั้นข้อมูลที่ถอดเทปแล้วจะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่และจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งจะใช้การถอดรหัส (Coding) เพื่อระบุและจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน หรือมีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลอย่างเป็นระบบ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลและผลการวิเคราะห์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ในส่วนของตัวแบบการพัฒนาความเข้มแข็งของทุนชุมชนที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในวันที่ 6 ธันวาคม 2567 จะมีการนำเสนอตัวแบบดังกล่าวให้ผู้เข้าร่วมระดมความคิดเห็นทั้ง 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของตัวแบบ และปรับปรุงแก้ไขตัวแบบตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ตัวแบบที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน โดยใช้ทุนชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้ว การดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้อาจารย์มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและตัวแบบการพัฒนาความเข้มแข็งของทุนชุมชนมีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่ผลการวิจัยที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ศึกษา

3.2.3 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ

สำหรับการใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้เพื่อการตอบวัตถุประสงค์วิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยอาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 จนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งมีรายละเอียดในกระบวนการดังกล่าว 3 วิธีการ ได้แก่

วิธีที่ 1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับเครื่องมือที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนกับการดำรงอยู่ของทุนชุมชน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว นั้น เป็นการถอดแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและนำสู่การสร้างข้อคำถามที่กำหนดตัวเลือกเกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามประเด็นที่กำหนด

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทุนในชุมชนที่ยังคงดำรงอยู่

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ซึ่งครอบคลุม 2 อำเภอ ดังนี้ อำเภอวัฒนานคร ได้แก่ ตำบลฝักขะ และอำเภออรัญประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่ รวมทั้งหมด 8,517 ครัวเรือน (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2563) ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan จากประชากร 14,654 คน เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วน (ดังตารางที่ 3.1) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือมีสัญชาติไทย เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน อายุไม่น้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทุนชุมชนในพื้นที่และสามารถประเมินถึงความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ของตนเองได้ รวมถึงสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรของแต่ละตำบล จาก 4 ตำบล ในเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ซึ่งครอบคลุม 2 อำเภอ หลังจากนั้นสุ่ม 1 หมู่บ้านจากแต่ละตำบล และสุ่มครัวเรือนจากหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วน

หมู่ที่	ชื่อตำบล	จำนวนประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
1	ท่าข้าม	1,773	47
2	บ้านด่าน	3,113	77
3	ป่าไร่	7,025	180
4	ผักชะ	2,743	71
รวม		14,654	375

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว เพื่อกำหนดเป็นเครื่องมือหรือแบบสอบถามวิจัย

2.2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อคำถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทุนในชุมชนที่ยังคงดำรงอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 56 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 47 ข้อคำถาม

2.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร ศิริสัญลักษณ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยพันธ์ สิทธิจินดาร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบลี

หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอเพื่อนำเครื่องมือไปทดสอบและคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยมีรายละเอียดดังภาคผนวก 2

2.4 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ได้จากการพัฒนาไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะและใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยผู้วิจัยเลือกทดสอบเครื่องมือในพื้นที่ตำบลหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 40 ราย เนื่องจากพื้นที่ของตำบลหันทรายอยู่ติดกับตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ และตำบลผักชะ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา โดยที่มีลักษณะของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและกิจกรรมที่ใกล้เคียง

กันจึงได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการทดสอบเครื่องมือ ซึ่งผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติครอนบาร์แอลฟา (Cronbach's Alpha) มีดังนี้

1. ทุนชุมชน	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.900
1) ทุนทางเศรษฐกิจ	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.901
2) ทุนมนุษย์	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.934
3) ทุนทางวัฒนธรรม	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.986
4) ทุนทางสังคม	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.862
5) ทุนทางสิ่งแวดล้อม	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.835
2. ความเข้มแข็งของชุมชน	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.821
1) ความเข้มแข็งด้านองค์ประกอบ	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.824
2) ความเข้มแข็งด้านกระบวนการ	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.796
3) ความเข้มแข็งด้านผลลัพธ์	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.843
รวมความเข้มแข็งของชุมชน	ครอนบาร์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.821 ซึ่งถือ

ว่ายอมรับได้

2.5 การแปลค่าคะแนนแบบสอบถาม โดยกำหนดตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับเห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	ระดับเห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ระดับไม่เห็นด้วยมาก

ในการแปลค่าคะแนนแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.51 – 5.00	แสดงว่าเห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนระหว่าง	3.51 – 4.50	แสดงว่าเห็นด้วยมาก
คะแนนระหว่าง	2.51 – 3.50	แสดงว่าเห็นด้วยปานกลาง
คะแนนระหว่าง	1.51 – 2.50	แสดงว่าไม่เห็นด้วย
คะแนนระหว่าง	1.00 – 1.50	แสดงว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุด

2.6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้ว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้
2. บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

อย่างไรก็ดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรทวนชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย (Mean)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนชุมชนที่ยังดำรงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดสระแก้ว ได้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)